

ДУСЛЫК

НУРЛАТ РАЙОНЫ ИЖТИМАГЫЙ - СӘЯСИ ГАЗЕТАСЫ.
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА НУРЛАТСКОГО РАЙОНА.

4 декабрь, 1998 ел.
ЖОМГА

Газета 1931 елның 9 июленән бирле чыга. № 138 (8295)

Бәясә билгеләнгәнчә

ҮРНӘК ИТЭРГӘ ДӘ, ГЫЙБРАТ АЛЫРГА ЖИРДЕК БАР

Район семинар - киңәшмәсеннән

Инде хәбәр иткәнбезчә, дүшәмбе көнне шәһәр һәм район хакимиятендә хужалык рәисләре, агропромышленность комплексының эшкәртү һәм хезмәт күрсәтү предприятиеләре һәм оешмалары җитәкчеләре, хакимиятнең бүлек башлыклары, авыл хужалыгы һәм азык - төлек идарәсенен баш белгечләре катнашында семинар - киңәшмә булып үттә.

Хакимият башлыгы Ф.С. Сибатуллин аны ачканда ук сүзнең терлекчеләктә унбер айлык эш нәтижеләре турында барачагын һәм сөйләшүнең гаять җитди булачагын искәртеп үттә. Чыннан да, бу тармакта нәтижеләр гаять уйландырырлык. Югыйсә бит, быел һава

шартлары барлык хужалыкларга да бертөсле килде. Димәк, эш нәтижеләрендә дә аермалар әллә ни кискен зур булырга тиеш түгел иде төсле. Әмма чынлыкта хәл бөтенләй башка шул. Хакимият башлыгының беренче урынбасары Ю.В.Терентьев ясаган информациядә китерелгән, хакимият башлыгы аңлатмалар биреп барган саннардан бер үк шартларда да теләгәндә эшне үрнәк булырлык иттереп алып барырга мөмкинлеген, теләмәгәндә, күңел итмәгәндә булганда да әрәм - шәрәм итеп бетерергә бик җиңел булуын күрергә мөмкин иде. Бүгенге кы-

ен шартларда да чын хужаларча эш иткәндә нинди нәтижеләргә ирешергә, аерым алганда, терлекчеләктә тотрыклылыкны сакларга гына түгел, ә фәнчә әйткәндә, киңәйтелгән кабат җитештерүгә дә ирешергә мөмкин булуын семинарда катнашучылар "Өмет" агрофирмасы кооперативларында ачык күрделәр. Бу хужалык турында әледән - әле язып торганга, андагы фермалардагы үрнәк тәртип, чисталык, технология таләпләренә җиренә җиткереп үтәлүенә җентекләп тукталып тормыйбыз - анысын булган кеше үз күзләре белән күрде. Бары тик берничә мо-

ментка гына аерым басым ясап үтәсе килә.

Мәгълүм булганча, агрофирма сәт җитештерү буенча алдынгылыкны тоткан Мичурин исемдәге һәм дуңгызчылык тармагы киң үсештә булган Кузнецов исемдәге хужалыкларны берләштереп оештырылды. һәм бүген хужалыкның барлык кооперативларында да бер генә тармакта да әллә ни зур аерма сизмисәң инде - барлык фермаларда да чын хужа кулы ярылып ята. һәркайда малларны бәйләүсез һәм бәйләүдә асрау алымнары уңышлы чиратлаштырып кулланыла, бозаулату абзарларында тулы тәртип, яш

үрчем беренче тәүлектә әнкәсе янында тотыла да (анда да салкын метод), шулай ук салкын метод буенча асрауга күчәрелә. Алларында яш терлекләргә тиеш һәм кирәкле булган барлык төр витаминнар да бар. Үстерү һәм симертү группалары асрала торган абзарларда да бәйләүсез асрау алымы уңай нәтижәсен бирә. Буаз таналар аерым игътибар үзгәндә. Шунысын да өйтергә кирәк, савым көтүенә килчөгә буласы ул малларны биредә кайбер хужалыклардагы кебек иясез калдырмыйлар, ә аерым абзарларда тиешле рацион буенча ашатып тоталар. Ул гына да түгел, кооперативлар арасында специяләшү системасы кертеп, берәрсенә нәкъ менә таналар әзерләүне йөкләргә булганнар. (Заманында таналарны юнәлешле үстерү белән шөгылләнгән Мичурин исемдәге хужалыкта андый тәҗрибәгә кытлык юк та юк инде). Сүз уңаеннан, бу хужалыкта теге яки бу тармакка җитди эш итеп карауларын кооперативлар арасында әледән - әле үзәра тикшерүләр, фикерләшүләр оештырып торуларынан да чамаларга мөмкин. (Ә бит кайбер хужалыкларда ай саен уздырылырга тиешле терлекчеләр көне кайсы елны уздырылганлыгын да хәтерләмиләр инде).

(Ахыры 2нче биттә).

* Сәнгать дөньясынан

КОМПОЗИТОРНЫ КОТЛАУ

Узган якшәмбе көнне Казанда ТРның Дәүләт концерт залында Композитор Мирсәет Яруллинның 60 еллык юбилее уңаеннан иҗат кичәсе булды. Анда юбилярга нурлатлылар һәм район хакиме исемнән котлауларны хакимият йөкләве буенча сәнгать мәктәбе директоры Т.С.Бадыйгин җиткерде.

ДУСЛЫК УРНАШЫР, АХРЫ

Чаллы җырчысы Виталий Агапов сәнгать мәктәбе белән якты бәйләнеш урнаштырырга җыена. Бу юлы Нурлатка концерт белән килгәч, мәктәп коллективына җыр җыентыкларын бүләк итте, махсус

килеп, яңа мәктәп, укытучылар белән танышып чыкты, килчәктә биредә очрашу оештырырга вәгъдә итте.

ОЧРАШУ КӨТЕЛӘ

Ә менә РСФСРның атказанган, Татарстанның халык артисты, Санкт - Петербуртта яшәп иҗат итүче Альберт Әсәдуллин белән очрашу шушы көннәрдә үк булып дип көтелә. Альберт әфәнде Нурлатта концерт буласы көнне - 5нче декабрьдә сәнгать мәктәбе укучылары һәм ата - аналар өчен очрашу концерты бирәчәк. Ул 15.00 сәгәттә сәнгать мәктәбенең концерт залында үтәчәк. Талантлы милләттәшебез белән очрашуны һәркем зур бәйрәм итеп кабул итәр, дип уйлыйбыз.

Республика сулышы

БЕЗНЕКЕЛӘР - "ИНТЕРНЕТ"ТА

Татарстан Язучылар берлеге турындагы мәгълүматлар "Интернет" халыкара челтәренә кертелде.

Сәхифәне Михаил Башту ибн Шамс Габделләх әт Тибир әл Болгаринның "Шан кызы" дастаны ачып җибәрә. Шунда ук Колгали, Габдулла Тукай, Дәрдемәнд, Шәехзаде Бабич, Муса Җәлил; замандашларыбыздан Гариф Ахундов, Шәүкәт Галиев, Аяз Гыйләҗев һәм башкалар урын алган. Исемлектә татар классик әдәбиятын тәшкил иткән 500дән

артык әсәр санала.

"ЭФИР" ЮГАРЫЛЫКТА

Россиядәге региональ телекомпаниялар арасында безнең "Эфир" телекомпаниясе иң яхшысы дип табылды һәм диплом белән бүләкләнде. Телекомпания журналистлары эшенә һәрвакыт кызыклы һәм тормышчан булуы югары бәяләнде.

12 ДЕКАБРЬ ШӘҺӘР КӨНЕ

Хөрмәтле нурлатлылар!

12 декабрь көнне ипподром мәйданында "Шәһәр көне"нә багышланган зур бәйрәм була.

Бәйрәмнең программасы түбәндәгечә:

1. Бәйрәмне тантаналы ачу.

2. Спорт ярышлары һәм спорт - күңел ачу уеннары.

3. Нурлат шәһәре призына Мәскәу, Казан, Түбән Кама, Яр Чаллы, Тольятти, Ижевск, Ульяновск, Самара шәһәрләреннән Россиянең иң көчле спортчылары катнашында кышкы трек автомобиль узышлары.

4. Сәүдә предприятиеләре - Нурлат район кулланучылар җәмгыяте, "Нурлатнефть" НГДУсы, тимер юл һәм урман хужалыгы эшчеләрне тәзмин итү бүлекләре, район хужалыклары һәм предприятиеләре кибетләре, шәхси эшмәкәрләр, җәмәгать туклануы предприятиеләре сатучылары катнашында зур ярминкә. Бәйрәм 9.00 сәгәттә башлана.

Алдагы көнне - 11 декабрьдә автоузышларда катнашучылар өчен контроль үтү билгеләнә.

Хөрмәтле нурлатлылар, кунаклар! Шәһәр көненә рәхим итегез!

Инвалидлар үнкөнлегә бара

ТЕЛӘСӘҢ, МӨМКИНЛЕК ТАБЫЛА

Замана авыр дибез дә, жаныбызның бар кырыслыгын, игътибарсызлыгыбызны шуның белән аклайбыз да куябыз. Юкса, нәкъ менә замана авыр чакта аерта тансык бит ул кешелеклек дигән нәрсә. Кызганыч, еш кына бу хакта истән генә чыгарып җибәрәбез.

Ә менә "Нурлат" агрофирмасы ит комбинатында эшләп чыккан өлкәннәрдән җитәкчеләк адресына үпкә сүзе һич ишетмәссәң. Үпкәләргә урыннары юк аларның, һәрдаим игътибар тоеп торалар. Мәсәлән, күптән түгел генә администрация коллектив килешүгә минималь пенсия алуы пенсионерларга коммунал түләүләренә бер өлешен предприятие хисабына каплау һәм квартал саен минималь пенсиянең 50 проценты күләмендә матди ярдәм күрсәтү турында өстәмә кертүгә карар кылды. Комбинат һәр елны өлкәннәр һәм ин-

валидлар көнен дә зурлап билгеләп үтә. Быел 1 октябрьдә, мәсәлән, 70тән артык пенсионер өчен мул аш табыны әзерләнде, һәрберсенә 100әр сумлык азык - төлек җыелмалары тапшырылды. 15 ноябрь, авыл хужалыгы һәм эшкәртү промшленносте хезмәткәрләре көнне дә пенсионерлар, эшләүчеләр белән беррәттән, 80шәр сумлык азык - төлек җыелмалары алдылар.

Ит комбинаты инвалидлар декадасына да күз йомып кына калмады. 2 декабрь көнне ашханәдә өлеге категория кешеләр өчен аш табыны әзерләнде, ә киткәндә һәрберсенә азык - төлек, кер юу средстволары тугырылган пакетлар тапшырылды. Кунаклар мондый игътибардан бик канәғәт калдылар, предприятие җитәкчеләге, профсоюз комитетына рәхмәтләр укыдылар.

«ДУСЛЫК»КА ЯЗЫЛУ БАРА

1999 елның беренче яртысы өчен "Дуслык" ("Дружба", "Туслах") район газетасына язылу бәясә - 25 сум 20 тиен. Бөек Ватан сугышында катнашучыларга һәм инвалидларга, Әфган сугышында булчуларга, Чернобыль атом электр станциясендәге фажига нәтижеләрен бетерүдә катнашучыларга тиешле документлар нигезендә 50 процент ташлама ясала.

ҮРНОК ИТӘРГӘ ДӘ, ГЫЙБРӘТ АЛЫРГА ЖИРЛЕК БА

(Ахыры. Башы 1 нче биттә).

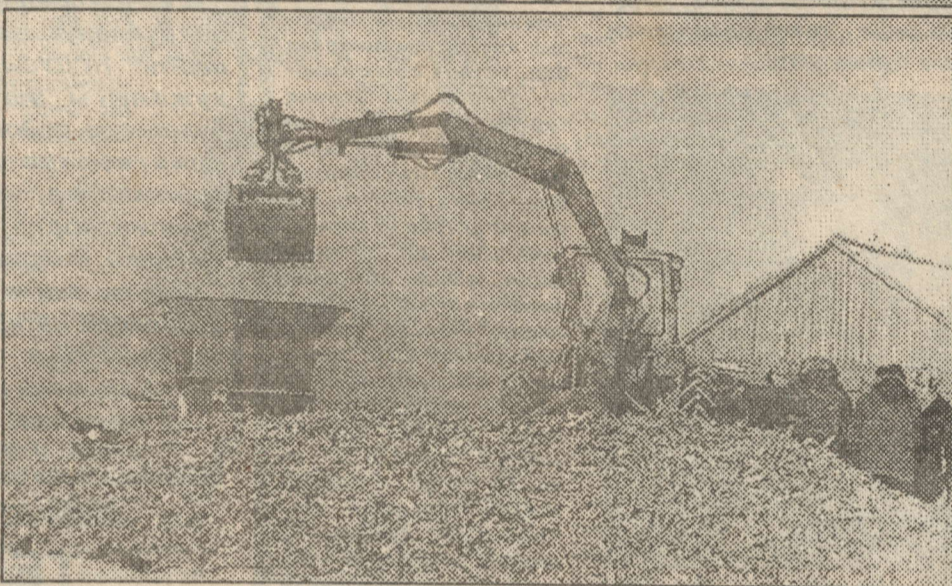
Дуңгызчылыкның да өметле тармак булуын истән чыгармыйча, анда һәр эшне шулай ук жиренә житкереп алып барырга тырышалар "өмет"ләр. Монда чыгымнарға каршы механизмның ныгып урнашуы турында күп яздык инде. Бу юлы ул тармакта да специальләшү кертелгән генә әйтеп үтәбез. Ул жәһәттән хужалыкның иң ерак төбәге - Единение поселогы да читтә калмаган - иске генә агач абзарға 150 баш мал кертеп япканнар, тиздән аларның санын икеләтә арттырасылар. Берочтан авылдагы берничә кешегә эш тә табылган, жиназлары йезеләлек эшләнгән тегермәннән чыга торган көрпөгә дә урын бар.

Хикмәт моңарда гына да түгел. Иң элек, хужалыкта терлекчелекнең киләчәк күздә тотып эш ителә, алда басым ясап үткәнбезчә, көтүнең үрчем бирергә сәләтле катламын даими тулыландыру турында зур кайгырту күрелә. Аерым алганда, декабрь - гыйнвар айларында гына да 150 буаз тананың бозаулавы көтелә. Ел башында капталыласыларын да кушып исәпләсәң, хужалыкның савым көтүе 25 процентка яңартылачак дигән сүз. Фән кушканча эшләмиләр дип әйтеп кара инде син моны.

Семинар - киңәшмәдә катнашучылар "Өмет"тә хужаларча эш итүнең күп кенә башка мисалларына да шаһит булдылар, әмма алары турында сүз ахырдан. Башта агрофирмада терлекчелекне тотрыклы алып бару буенча күрелә торган чараларның эзсез узмавы турында. Киңәшмәдә дә сүз беренче чиратта нәкъ шул хакта барды дип әйткән идек бит. Ә тотрыклылык күп кенә моментларны үз эченә ала. Шулар арасынан иң мөһиме - малларның баш санын киметмәү. Интенсив ысул турында никадәр генә сүз куертылмасын, хәзерге шартларда экстенсив ысулга кул селтәү барыбер урынсыз өле. Шуңа да малларның, беренче чиратта савым сыерларның баш санын саклап калу мәсьәләсе аерым контрольдә булуы гажәп түгел. Ник дисәң, бүгенге хужасызлык һәм башбаштаклык заманында абзары - абзары белән малларның "юкка" чыгуы да гайре табигый хәл түгел бит хәзер. (Бер хужалыкта моның нинди нәтижәгә китерүе турында язып кына чыктык бит өле). Кызганычка

Н.АЗИЗОВ фотолары.

каршы, районның кайбер хужалыкларында бу уңайдан исең - акылың китәрлек мисалларга да тап буласың. Әйттик, унбер айда районда мөгезле эре терлекләрнең баш саны узган елгыдан ике мең ярымнан күбрәккә кимегән, шул исәптән савым сыерлар саны 153кә азайган. Әле бит адым саен кисәтәп һәм искәртеп торуга да карамастан, ноябрьдә тагын саллы гына чигенеш ясалган. Ел башынан мөгезле эре терлекләр саны "Үрнок" һәм "Чирмешән"дә, шикәр заводы ярдәмче хужалыгында бик күпкә кимегән, аларның икенчесендә һәм "Чулпан"да соңгы бер айда гына да терлек санын 166 - 185кә азайтканнар. Билгеле, моның искә алырдай сәбәпләре дә бар, әмма малларның баш саны шулай кискен кимү ахыр чиктә барыбер иртәгәсә көнне уйлап бетермичә эш итү нәтижәсе. Өнә, "Дуслык", "Киекле"дә мөгезле эре терлекләрне бер аз арттыра да алганнар бит,

берничә хужалыкта ноябрьдә маллар саны кимү тукталган гына түгел, артуга да киткән. Бу беренче чиратта терлекләрнең азрак үлүе һәм үрчемнең күбрәк алынуы нәтижәсе булып тора. Ул хактагы мәгълүматларны газетада аерым бирәчәкбез өле. Бүген берочтан дуңгызларның баш санын ишәйтү юнәлешендә кемнең ничек эшләве турында бер - ике сүз әйтеп китми булмый. Ул жәһәттән районда хәл бик үк борчылырлык түгел, дуңгызлар бер елда 3400гә диярлек ишәйдә. Тик менә үсешнең нигездә берничә, аерым алганда Синдряков исемдәгә, "Татарстан", "Өмет" агрофирмасы хужалыклары исәбенә алынуын әйтмичә булмый. Шулу вакытта "Киекле", "Заветы Ильича", "Чулпан", "Алга"да чигенеш бик зур. Һәм бу гажәп тә түгел, чөнки аларның беренчесендә һәм соңгысында бер ана дуңгыздан ел буена фәкат 1,72 - 2,56 бала алынган, тегеләрендә

юл куйган хужалык житәкчеләренә дә жавап тотарга туры килде. Дәрәс, ул өлкәдә район буенча хәл былтыргыдан бер аз гына алыррак, әмма кайбер хужалыкларда малларның сакланышы турында житдирәк кайгыртсалар, күрсәткеләр күпкә яхшырак буласы иде.

Болар һәм мөһиме, инде алда әйткәнбезчә, продукция житештерү һәм аны дәүләткә сатуда ап - ачык чагыла. Сөт житештерү һәм сату турындагы мәгълүматларны һәр хужалык буенча аерым биреп киләбез. Ә менә итне реализацияләү мәсьәләсендә киңәшмәдә бу төр продукцияне дәүләткә сату эшенә бик начар баруы турында житди сүз булды. Хакимият башлыгы бу уңайдан аңлаган кешенең аңына барып житәрлек иттереп өйтте. Чыннан да, хужалыклар иң киеренке чакларда дәүләт товар кредиты тәртибендә биргән ягулык - майлау материаллары һәм башкасы исәбенә яшәп килә-

ләр, ә менә шул материалларны да сарыф итеп житештерелгән итне дәүләткә сату турында өллә ни уйламыйлар. Югыйсә бит иртәме соңмы моның бер очы чыгарга бик мөмкин, шуңа күрә малларны күпләп сүеп башка каналлар буенча озатучу хужалык житәкчеләре алды - артын уйлабрак эш итсәләр яхшырак буласы.

Әйе, булган малны әрәм шәрәм итүе жиңел шулу өле. Ә менә булганын саклау гына түгел, ишәйтү турында кайгырту авыррак та, мөһимрәтә. Ул жәһәттән Ф.С.Сигага туллин хужалык житәкчеләренә игътибарын "Өмет" агрофирмасында терлекчелекне тотрыклы алып бару белән бергә башка тармакларны да күз уңында тотуларына юнәлтте. Мисал өчен, шулу Единение поселогында токмач житештерү цехы уңышлы гына эшләп килә - бердән хужалыкка икътисадый файда китерә ул, икәнчедән, берничә кешене эш белән тәэмин итү чарасы булып тора, өченчедән, хужалык кассасына төре акча да керте. Аннары былтыр мичуринлыларның бөртеге өлгергән кукурузны ничек он итеп базга саклауга салулары турында язган идек. Бу практика бүген дә кулланыла (рәсемдә). Быелгә шартларда нинди зур файда бит бу.

Ни генә эшләнсә дә, ахыр чиктә кеше турында кайгыртып эшләнә һәм эшләнергә тиеш тә - хакимият башлыгы иң зур басымны өнә шуңа ярсый. Шулу "Өмет"тә, өнә терлекчелекнең табыш чыганагы булуын отышлы файдаланып, авыл кешесенә акчалата хезмәт хакы түләү чарасын да табалар, авыл хезмәтченнәре көнөн үткөрергә дә мөмкинлек тапканнар. Ә кайгырту һәм игътибар тойган кешенең жиренә житкереп эшләвә дә табигый. Анысы инде хужалыкка да, авыл кешесенә үзәң дә файдага гына.

Кыскасы, бу семинар - киңәшмә хужалык житәкчеләренә моннан ары бик житди уйланырга этәргеч бирергә тиеш, чөнки ул көнне үрнок итәрлек тә, гыйбрәт алырлык та нәрсә күп иде. Өстәвенә, хакимият башлыгы мондый семинарларның алга таба башка хужалыклар базасында да узагагын өйтте. Анысы башкаларны да кымшанырга мөжбүр итөчөк дигән сүз.

Р.ГЫЙЛЬМЕТДИНОВ.

«ӨМЕТ»ТӘ ӨМЕТ БЕЛӘН ЯШИЛАР

Быел Уңыш бәйрәмендә "Өмет" агрофирмасының Егоркино бүлекчәсе механизаторлары Петр Васильевич Семенов белән Виктор Леонидович Терентьев исемнәре иң алдынгылар рәтеннән телгә алындылар. Гажәп тә түгел: аларның һәр икесе инде хужалыкта ышанычлы, сыналган механизаторлар булып танылган иделәр. Петр Васильевич ДТ - 75 тракторы белән кырчылыкта иң төп эшләрне тарта: жир сөрә, чәчүдә эшли. Быел көз дә ул үз тракторы белән 368 гектарда уңым культуралары чәчте. Бу агрофирма буенча да иң әйбәт күрсәткеч иде, шуңа да жиңүчегә хезмәтенә лаек бүләк тә тапшырылды. Ә Виктор Леонидович оста чөгендерче буларак билгеләп үтелде. Озак еллар КС - 6 чөгендер алу комбайнында эшләп, татлы тамыр казуны югалтуларсыз, кисү - тапаусыз алып баруның серен, мөгаен, аңардан яхшырак беркем белмидер. Кыш көннәрендә дә тик тормый Терентьев: үзәк мастерскойда токарь булып эшли, техника ремонтлаучыларга булыша.

Рәсемнәрдә: "Өмет" агрофирмасы механизаторлары П.В.Семенов һәм В.Л.Терентьев.

Н.АЗИЗОВ фотолары.

Соңгы елларда Россия гражданның хокулары һәм иреге турында дәүләт дәрәжәсендә берничә закон һәм норматив актлар кабул ителгән иде. Аерым алганда, 1997 елның 13 нче мартында "Гражданның шәхесен билгели торган төп документ турында" Президент Указы чыкты. Ә 1997 елның 18 нче июнендә РФ хөкүмәте РФ гражданының паспорты, бланк үрнәге һәм паспортның бирелү - алмаштырылу вакыты, учетка алынуы, саклану тәртипләре турындагы Положиение раслаучы карар кабул итте.

Бу законнарда паспортның РФ территориясендә РФ гражданы-

16 ЯШЕҢ ТУЛГАЧ...

ның шәхесен танытучы төп документ булуы күрсәтелә. РФ территориясендә яшәүче 14 яше тулган һәр гражданның паспорты булырга тиеш.

Безгә еш кына нигә 14 яштән паспорт бирелми дигән сораулар бирелә. Мәгълүм булганча, Татарстан - Россия составындагы суверен республика, шуңа күрә законнар чыгару һәм башка мәсьәләләр ТР вәкаләтенә бирелгән. Шунлыктан Татарстан Дәүләт Советы безнең республикада "Татарстан Республика-

сы гражданлыгы турында" закон кабул ителмичә Россия гражданның паспорты бирүне туктатып торырга карар кылды. Ә ул әлегә беренче укуда гына кабул ителгән. Шуңа күрә бездә бүгенгә 16 яштән һәм РФ гражданына керүе күрсәтелә торган иске үрнәктәге паспортлар бирелә. Бу документлар 2005 елга кадәр гамәлдә. Димәк, безнең республиканың 16 яшкә житкән барлык гражданы да паспортлы булырга тиеш. Паспорт алу өчен коммуналь фа-

тирларда яшәүчеләр үзләренең ЖКХларына туу турында таныклык, 6га 7 см.лы 3 фоторәсем, тору урыны буенча төрләү өчен дәүләт пошлинасы түләү турында квитанция тапшырырга тиешләр. Ә паспортны Нурлат эчке эшләр бүлегенә паспорт - виза хезмәте бүлегендә ала алалар. Шәхси йортларда яшәүчеләргә дә шул ук документлар һәм паспорт алуға гариза белән кабул итү сәгәтләрендә шунда ук килергә мөмкин. Шуль мәсьәлә буенча

минем ата-аналарга, мектеп һәм ПТУ администрацияләренә мөрәжәгать итәсем килә. Күп вакыт паспорт алу өчен безгә укырга яки эшкә китәр алдыннан гына мөрәжәгать итәләр. Ә бит паспорт житди документ, һәм аны рәсмичә төрләү өчен аз вакыт кирәкми.

Без шәһәрнең 1, 4нче мектепләрендә паспортны тантаналы рәвештә тапшыру традициясен дәвам итәләрдер дип ышанабыз. Бәлки ул башка мектепләрдә дә яшәеш алыр.

М. ГЫЙРФАНОВ,
район паспорт - виза хезмәте бүлеге начальнигы, милиция майоры.

СӨЮГӘ ХЫЯНӘТ ИТМӘГЕЗ!

Көз - елның моңсу вакыты. Шуль көз айларында ир - егетләребез армия сафларына чакырыла. Туган жиреннән, авылынан еракка чыгып йөрмәгән 18 яшьлекләр төрле тарафка таралалар. Әти - әни өчен баласын күз күрмәгән якка чыгарып жиберүдән дә газаплы нәрсә юк ул. Күп егетләргә хәрби хезмәткә ата - ана белән янәшә басып, сөйгән кызы озата. Аерылганда туктаусыз аккан күз яшьләре, "көтәрмен" дигән вәгдәләр...

... Исән кеше өчен 2 - 3 ел гомер уза да ките ул. Аннан соң кабат туган жир дөшөп кайтара. Әмма кайбер кызларның егетләрен көтеп алырга көчләре житми. Юк, мин беркемне гаепләргә теләмим, әмма солдатны, хисләренә тугры калып ана гына көтеп ала. Мин беләм, сөю кешегә яшәргә, шатланырга ярдәм итә. Димәк, кайнар нокталарда хезмәт иткәндә дә егетләр сезнең яратуны тоеп яши. Бу жинда сөю гомер - гомергә изге, кадерле хис булган. "Яратам! Көтәм!" сүзләрен әйтер алдыннан уйланыгыз: көтә алырсызмы, чынлап яратасызмы? Мин шундый вәгдәгә хыянәт итүне күрдәм. Егетен озаткан кыз берничә ай узага башка берәү белән йөри башлады... Кайберәүләр бу югалтуны авыр кичерә, эчүгә сабыша, хәтта үз - үзенә кул сала...

Бу хат юллары аша бер генә теләк телесе килә кызларга. Каермагыз егет канатын! Сөюгезгә ышанычыгыз булмаса, вәгдә биреп озатмагыз аларны. Хыянәт итмәгез сөюгә!
Л.ДАУТОВА.

ОЧРАШУГА МАЙОР КИЛДЕ

Узган атнада 4нче мектепнең милиция - лицей класслары укучылары белән очрашуга ТР Эчке эшләр министрлыгының балигъ булмаганнар арасында жиналышларны кәсіп идарәсе хезмәткәре милиция майоры Р.Р.Зарипов килде. Ул милиция хезмәткәрләренә жәмгыятебез йөкләгән зур бурычларга тукталды, укыту - тәрбия эше тиешенчә оештырылсын өчен лицей классларына матди ярдәм күрсәтеләчөгөнә вәгдә бирде.
Р.ГИНЯЕВА.

СОРАГЫЗ - ЖАВАП БИРӘБЕЗ

Редакция адресына юлланган берничә сорауға жавап бирүен үтенеп, без район кулланучылар хокукларын яклау комитеты рәисе Р.СУФИЯНОВА мөрәжәгать иттек.

ИПИ БҮЛЕП ТӘ САТЫЛА

"Мин үзем генә торам, шуңа да бер данә ипи минем өчен күп була. Кайчак сатуучылар миңа ипине бүлеп сатырга авырсыннар. Ипи бүлеп сатылырга тиешме?"

Мәрьям.

Нурлат шәһәре.

- 400 граммлы һәм аннан да артык авырлыктагы ипи һәм икмәк - күмәк әйберләрен сатып алучы үтенечә буенча ике яки дүрт өлешкә бүлеп сатарга мөмкин. Бу очракта аларны үлчеп торучу мәжбури түгел.

КИРЕ КАЙТАРЫЛМЫ

"Азык - төлеккә дә бәяләр гел үзгәрә торар. Сатып алучы элек алган ашамлык продукциясен берәз вакыт үткөч кибеткә тапшыра аламы?"

Ә.С.

Нурлат.

- Азык - төлек әйберләрен сатып алып күпмедер вакыт үткөч кире кайтару рөхсәт ителми. Бары сатып алынган товар сыйфатын булган яки кулланы срогы чыккан очракта гына кире алына.

ХИСЛӘНДЕК ТӘ, СӨЕНДЕК ТӘ

ХИСЛӘНДЕК ТӘ, СӨЕНДЕК ТӘ

28 ноябрь көнне Чулпан урта мектебенең 3нче һәм 4нче класс укучылары чакыруы буенча әниләр көнен билгеләп үтәргә жыйелдык. Әни булып, кунак булып кына утырмадык без анда, ә бәлки балаларыбыз белән бергә балачакка да кайтып килгәндәй булдык.

Әниләр һәм балалардан торган катнаш 2 командага бүлендек, аларга "Ялкын" һәм "Чулпан" исемнәре куштык, эмблемаларын да ясадык. Кызыклы табышмаклар һәм башваткычлар әйтү, әниләр турында жырлар жырлау буенча да, 3 яшьлек

бала булып уйнап күрсәтү, бишек жыры жырлап бала йоклату, күзгә каплап керләп элү, тактага әни сурәтен ясау, чөч үрү буенча ярышу дисеңме - гомумән, нинди генә уеннар уйнамадык без кичәдә! Ярыш ахырына колак яфракларыбыз кызарган, битләребез алсуланган, күзләребез очкынланган икәнлеген күреп бер - беребездән көлештек тә әле.

Ярыш булгач, аның жиңүчесе дә була инде. Жюри эшен мектепнең тәрбия эшләре буенча директор урынбасары Татьяна Геннадьевна Прокопьева бик житди

һәм төгәл алып барды һәм очколар суммасы буенча "Ялкын" командасын жиңүчә дип игълан итте.

Аннан соң "Иң олы әни", "Иң яшь әни", "Иң озын толымлы әни", "Иң нечкә билле әни", "Иң сипкелле әни", "Иң эңгәр күзле әни" исемнәренә конкурслар үткәрелде, жиңүчеләргә символик медальләр тапшырылды.

Без, әниләр, балаларыбызның безне сурәтләгән рәсемнәр күргәзмәсен карап та, безнең турында язган сочинеләрен укып та бик хисләндек һәм сөендек. Соңыннан без матур

жырлар тыңлап, үзөбез пешереп килгән тәмле - тәмле пироглар, торتلар, чөчәкләр, прәнекләр белән сыйланып, сөйләшә - сөйләшә чөй эчтек, төрле - төрле салатлардан авыз иттек. Безнең өчен искиткеч күңелле, чын бәйрәм оештыручы хөрмәтле укытучыларыбыз Рәзилә Шакирова һәм Рәмзия Хәмитовна Вәлиәхмәтоваларга чын күңелдән рәхмәтләребезне әйтә таралыштык ул көнне.

"Әни" бәйрәме түгел, "Әни һәм бала" бәйрәме булды ул, безне балаларыбыз белән тагын да якынайтып, берләштерде. Гомергә шулай булсын иде!

Д.ШӘЯХМӘТОВА,
Чулпан авылы.

Сорау - жавап ТЕЛЕФОН ТУРЫНДА ГЫНА ЛЬГОТАЛАР ТҮЛӘНӘ, ӘММА СОҢГА КАЛЫП...

"Инвалидларның социаль яклау турында"гы (4нче ноябрь, 1995 ел) 181нче Федераль Закон нигезендә мин, хезмәт инвалиды буларак, телефонга түләү буенча льготадан файдаланырга тиешлән. Ләкин мондый бәхеткә ирешкәнем юк әлегә. Ни өчен бу закон үтәлми икән?"

ПОРТНОВ.

Нурлат шәһәре.

Без бу сорау белән район электр элементәсе узелының хисаплау буенча операторы Н.Г.ФӘССАХОВАГА мөрәжәгать итеп түбәндәге жавапны алдык.

"Ветераннар турында" Федераль Закон 1996 елның бнчы маенда чыкты, ә аның нигезендә шуль ук елның 30 нчы сентябрдә ТР ның Министрлар Кабинеты да тиешле карарын чыгарды. Анда ветераннар һәм инвалидларның кайбер категорияләренә телефон хезмәтләре өчен түләүдә 50 процент ташлама каралган. Төгәлрәге, сугыш инвалидлары һәм сугышта катнашучылар, Социалистик Хезмәт Геройлары, сугышта һәлак булуучыларның гаиләләре,

сукуырлар жәмгыяте әгъзалары, I - II группа инвалидлар, Совет Армиясе, эчке эшләр министрлыгы инвалидлары, Әфган сугышында булуучылар. Әмма быелның октябрь азагына кадәр жирле бюджеттан бер тиен дә акча күчәрелмәгәнлектән, әлегә мәсьәләдә бик күп аңлашылмаучылыклар килеп туды. Еш кына льготаларны бездән таләп итеп, үпкәләрен безнең адреска белдерүчеләр бар. Без, үз чиратыбызда, тулысынча түләп торырга өндирәбез, акча күчәрелгәч, тиешле сумма кире кайтарылачак, дип аңлатырга тырышабыз. һәм октябрь аенда шулай булды да. Жирле бюджеттан ярты еллык льгота суммасы күчәрелде һәм алда саналган катего-

рия гражданныр белән исәп - хисап ясалды. Калган айларга льготаларның кайчан биреләсен без төгәл әйтә алмыйбыз.

- **Наилә Габбасовна,** район элементә узелында телефонга абонемент түләү буенча льготаларның бирелү тәртибе турында да сөйләп үтегез әле.

- Льгота алырга тиешле кеше социаль тәэминат идарәсендә төрләп, моның өчен үзә белән паспорт, йорт кенәгәсеннән үзенең (яки гаилә әгъзасының, телефон аның исеменә рәсмиләштерелгән булса) яшәу урыны турында күчәрмә булырга тиеш. Шулар нигезендә, социаль тәэминат бүлеге льготалар алуучылар исемлеген төзи һәм РУЭСка тапшыра. Бүгенгә көндә исемлектә район буенча барлығы 623 кеше исәпләнә. Бездән ул исемлек район финанс бүлегенә тапшырыла. Аннан акча күчсә, элементә узелында беринди тоткарлык булмачак.

Һәйкәлгә чөчәкләр куелырма?

1999 елның 15 февралендә Әфганстаннан совет гаскәрләрен чыгаруга 10 ел тула. РФ Президенты каршындагы жаваплы комиссиядән ТР Президенттына килгән хаттан аңлашылганча, бу датаны онытмау һәм лаеклы рәвештә билгеләп үтү күздә тотыла. Шуль документның бер нөсхәсен вице - премьер А.Конюшева Нурлат районы хакимиятенә дә жибергән. Анда Әфганстанда һәлак булганнарның гаиләләре һәм конфликтта катнашучылар һәм инвалидларның хәл ителмәгән социаль проблемаларына һәм медицина хезмәте күрсәтүгә барлык төрдәге власть һәм идарә органнарының игътибарын жәлеп итү сорала, хәрби - патриотик тәрбияне көчәйтү һәм һәлак булганнарның исемнәрен мәңгеләштерү мөһимлеге турында әйтелә.

Безнең районда бүгенгә Әфганстан сугышында катнашкан 145 кеше яши, ә 5се анда һәлак булды. Исәннәре

социаль ярдәмгә мөхтаж, әлбәттә. Ә һәлак булганнарның исемнәрен мәңгеләштерүгә килгәндә, берничә ел элек әфганчылар инициативасы белән Кормыш микрорайонында һәйкәл торгызыла башлаган иде, ләкин аны ахырына кадәр төзеп ачырга һаман да насыйп булмады. Түгәрәк дата уңаеннан бәлки, шуль һәйкәл бусагасына чөчәкләр куярбыз?

Ф. ГАЛИМОВА.

«КИҢӘШ» ТӘН ЗУР ТАЯНЫЧ БАРМЫ?

Бу болгавыр заманда киңәшсез яшәү жиңел түгел. Авыр чакта туганыңа, дустиңа гына түгел, күршеңә булса да киңәшкә керәсең. Акыллы, төпле киңәш бирерлек күршегез, туганыгыз, дустигыз булмаса, аптырап калмагыз. Татарстанда нәшер ителә торган «Киңәш» гәзите редакциясенә генә язы-

гыз. «Киңәш» гәзите - үз эченә мең дә бер киңәшне сыйдырган файдалы көндәлек кулланма. Киңәшне табыш итәсегез килсә, «Киңәш» гәзитенә язылып карагыз. Юристар һәм табиблар, бакчачылар һәм аш-суга оста хужабикәләр, белгечләр һәм аксакаллар сезнең иң якын киңәшчегезгә әверел-

ләр. Киңәштән зур таяныч юк, ди халык. Йөзләгән укучы «Киңәш» гәзите аша күп төрле соравына җавап таба, ярдәм ала. «Киңәш» гәзите «Юлдаш» гәзите кебек үк укучыларның таянычы, ярдәмчесе, юлдашы. «Киңәш» белән киңәшегез. Аның каталогтагы индекс - 54147. Татар-

станда 1999 елның яртысына язылу бәясе - 12 сум. «Киңәш»кә быел да язылып була. 1 айга язылу хақы - 1 сум 60 тиен генә.

Хатларыгызны, юристка сорауларыгызны түбәндәге адрес буенча юллы аласыз: 423805, Чаллы шәһәре, Хәсән Туфан урамы, 23, а/я 53.

Г.ВӘЛИДИ,
«Киңәш» гәзитен оештыручы һәм гамәлгә куючы.

Төркиядә, 1997 елгы халык санын алу нәтижәләре буенча, яқынча 63 миллион кеше яши. Шуларның яртысын хатын - кызлар тәшкил итә. Аларның 60 проценты - 16 - 64, 34 проценты - 15 - 64 яшьтәгеләр, калганнарын 65 яшьтән олыраклар тәшкил итә.

Төрек кызлары, уртача алганда, 22 яшьтә кияүгә чыга, 20 яшь тулганчы ир хатыны булчулар саны 31,8 проценттан артмый. Үзләре теләп кияүгә чыгучылар шәһәрдә 29,5, авыл жирендә 19,3 процент тәшкил итә. Гадәттә, кызлар ата - ана тәкъдим иткән кешегә кияүгә чыга.

Аерылышуга килгәндә исә инициатива - хатын - кызлар кулында. Суд эшләренә 59,9 проценты нәкъ менә алар тарафыннан кузгатыла. Аерылышуның беренче сәбәбе «тынышмау». Иң күп аерылышулар өйләнү торунуң 1 - 5 елларына туры килә. Бергә яшәү вакыты һәм балалар саны арта барган

ТӨРЕК ХАТЫННАРЫ

ИРЕН ҺӘМ

ГАЙЛӘСЕН СӨЯ

саен аерылышучылар саны да кими. Төркиядә бер хатын - кыз уртача 3,7 бала таба. Бу күрсәткеч авылларда югарырак.

Гайлә эчендә хезмәтнең бүленеше, йөкнең авыры - һаман да хатын - кыз өстендә. Ризык пешерү, ашарга әзерләү, өйне чиста тоту, савыт-саба һәм кер юю, үтүкләү кебек традицион өй эшләрен тулаем алар башкара. Шул ук вакытта, хатын - кызларның гайлә бюджетина да зур өлеше керә.

Хатын - кызларның 46 проценты ирләрне үз-

ләрәннән акыллырак, дип саный. Житди сәбәп булганда, ирләр хатыннарын кыйнарга хаклы, дип уйлаучылар - 50 процент тирәсендә. Хатын - кызларның 54,8 проценты «ир кеше теләгән вакытында дуслары янына барып килә ала, моның бернинди зарары юк», дигән фикердә тора. Төркиядә хатын - кызларның 30 проценты гына эшли. Хезмәттәгә һәр 100 хатынның уртача 75е - авыл хужалыгы тармагында, алтысы - фәнни һәм техник хезмәткәр-

СПОРТ

БАСКЕТБОЛНЫ ЯРАТАЛАР

27 ноябрьдә балалар - яшүсмерләр физик тәрбия клубында ДЮКФП һәм Мамык урта мәктәбенең өлкән класс укучылары арасында баскетбол буенча иптәшләрчә очрашу булды.

Баскетболның ма-выктыргыч һәм бик кызыклы уен икәнлеген тагын бер тапкыр күрсәтте бу очрашу. Уен Мамык командасы (тренерлары Н.Н.Багаев) фай-

СПОРТ

дасына тәмамланды. Игорь Бондарев иң нәтижеләуенчы, Алексей Багаев иң яхшы һөжүмче дип табылдылар. Владимир Дмитриевның оста уйнавын да билгеләп үтми мөмкин түгел.

Ф.САФИН,
ярышның баш хөкемдари.

ТАБЫЛДЫКЛАР ӨСТӘЛЕ

Хаким Әһлиуллы улы Шәймәрданов исеменә паспорт табылды. Богдашкинода Еруслановка мөражәгать итәргә.

«ЫШАНЫЧ ТЕЛЕФОНЫ»

25 ноябрьдән Нурлат шәһәр һәм район эчке эшләр бүлегендә теге яки бу сәбәп аркасында кем икәнлекләрен белгертүгә теләмәүчеләрдән хәбәрләр алу өчен «ышаныч телефоны» эшли башлый. Бер үк вакытта милициянең эшендә нәтижеләлекне күтәрү буенча тәкъдимнәр дә көтәбез. «Ышаныч телефоны» аша алынган мәгълүматлар жинаятьләренә ачу һәм тикшерү, милиция эшендәгә житеш-

сезлекләр һәм негатив фактларны ачыклауда кулланылачак.

«Ышаныч телефоны»ның номеры 2-12-30.

Өлегә ул иртәнге 9дан 11гә кадәр һәм көндөзгә 3тән 5кә кадәр эшли. Алга таба аның тәүлек буге эшләве дә күздә тотыла, ул хакта аерым хәбәр ителәчәк.

Абонентның кемлеген сер итеп саклау гарантияләнгән!

Эчке эшләр бүлегә штабы.

КАРТАВАННЫ ТӘМЛЕ ЫСУЛЫ

АКШның Милли фәннәр академиясе экспертлары урта яшьтәгеләр арасында еш очрый торган вакытыннан элек картаю һәм аз канлылык кебек авыруларны кисәтүнең нәтижелә, ә иң мөһиме - гади һәм тәмле ысулларын уйлап тапканнар. Моңың өчен балык ашларын һәм сөт ризыкларын ешрак ашарга кирәк икән. Белгечләр шулай ук ярты гасырлык юбилейларын билгеләп үтүчеләргә В төркеменә керүче витаминнар хақында да онытмаска киңәш итә. («Шәһри Казан»нан).

01 ХӘБӘР ИТӘ

НОВАБРЬДӘ ДӘ ЯНДЫК

Ноябрьнең 24ендә килеп чыккан янғын Нурлатта яшәүче Х.гайләсә өчен фажиға белән бетте. Хужа хатын, өч яшьлек малаен һәм бер яшьлек кызын өйдә үзләрен генә калдырып ишеген бикләп беразга гына кибеткә дип чыга. Балаларга үзләре генә утыру күңелсез булып китә һәм алар... шырпы белән уйный башыйлар. Нәтижәдә түшәккә ут каба... Балаларны коткарып калып булмый.

Шул ук көнне шул ук сәгатәтә Молодежная урамындагы 4нче йортта торучылардан берсенең ут белән саксыз эш итүе аркасында бер фатирда янғын чыга. Күршеләре чакыртып китергән янғын сүндерүчеләр утка иркенләргә ирек бирмиләр.

29 ноябрьдә Егоркино авылында янғын чыкты. Төтен юлының төзексезлеге аркасында А.Магинның мунчасы янып бетте.

МӨХӘРРИР
С.Н.ХӘЙРУЛЛИНА

АЧУ ЧЫККАН ЧАКМА

Әдәпләлек кагыйдәләре үзеңне һәрвакыт кулда тотуны таләп итә: пыр тузып кычкырышырга теләгән вакытларыңда да дәшми каласың. Синең нервыңда уйнаган әдәмгә карап ягымлы елмаясың... Эмма соңыннан үтереп - үтереп ашказаны бора башлый, кан ба-сымы күтәрелә, радикулит тотып ала.

Белгечләр исәпләвенчә, стресс хәлендәгә кеше эчендә булган бөтен парын чыгарып бетерергә тиеш икән. Моңың өчен күп кенә алынар да уйлап табылган. Мисал өчен, Америка халкы үзе-нең ачуын яраксызга чыгарылган иске автомобильләрдән ала. Каны бик нык кызган кеше «машиналар каберлеге»нә бара һәм кулына эллеккән иң беренчесен зур чүкчәк белән рәхәтләнеп кыйный. Японнар

чекка керә торган ишек төбенә резина курчак куялар һәм, күз алларына цех мастерын китереп, өлегә курчакны чын күңелдән тукмыйлар. Ә немецлар пластиктан хәтерләрен калдыручының фигурасын өвәлиләр, аннары инде аны күңелләре булганчы бармаклары белән изәләр. Бездә исә мондый ысул киң таралган: чиста көгәз битенә: «Әгәр ачуың чыкса, мине йомарла да почмакка ат», - дип язып куясың. Һәм жене чыккан саен көгәздә язылганны үтисен. Әйтергә кирәк, өлегә гап - гади ысул киеренкелекне бетерүдә ярышсы гына ярдәм итә. Психотерапевтлар түбәндәгә кагыйдәләренә дә истан чыгарылган киңәш итәләр: өңгәмәдәшенә никадәр катырак кычкырып сөйләшсә, син аңа шулкадәр акрынрак һәм тынычрак җавап бирергә тиешсең.

(«Шәһри Казан»нан).

Учредительлар: Нурлат район хакимияте һәм редакциянең хезмәт коллективы.

«Дуслык» район газетасы атнаың чәршәмбе, жомга, шимба көннәрендә чыга, рус һәм чуваш телләренә тәржемә ителә.

Безнең адрес: 423000, Татарстан Республикасы, Нурлат шәһәре, Карл Маркс урамы, 19. Теләфоннар: баш мөхәррир - 2-12-14, 2-22-81, мөхәррир һәм җаваплы сәркәтип - 2-18-67, авыл хужалыгы бүлегә - 2-22-51, Советлар, хатлар һәм җәмәгать оешмалары тормышы, чуваш теленә тәржемә буенча мөхәррир - 2-10-44, рус теленә тәржемә буенча мөхәррир - 2-14-16, бухгалтерия, реклама бүлегә, фотокорреспондент - 2-15-63.

Газета Татарстан Республикасының мәгълүмат һәм матбуғат Министрлыгында 34 нче номерлы таныклык белән теркәлдә.